

КУРС

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ТА ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ
ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ**

Контактна інформація:

Микола Хавронюк
kunorvahk@gmail.com

Час проведення занять: середа або четвер з 18:00 до 20:50.

Опис курсу:

«Правові засади та інституційні механізми запобігання корупції» є нормативним курсом сертифікатної програми «Антикорупційні міждисциплінарні студії». Завершується дисципліна заліком.

Мета дисципліни – надати студентам необхідні знання щодо явища корупції та способів запобігання йому в публічному адмініструванні.

Завдання – сформулювати у студентів розуміння небезпеки явища корупції загалом та її окремих проявів для суспільства і держави, кожного громадянина, надати їм знання щодо причин та наслідків корупції і здійснюваних в Україні і світі антикорупційних заходів, сформувати вміння застосовувати передбачені законом засоби запобігання корупції.

У результаті вивчення курсу студент повинен:

набути: 1) розуміння небезпеки корупції для держави і суспільства; 2) нетолерантність до корупції;
знати: 1) поняття корупції та її ознаки; 2) яке існує законодавство у сфері запобігання корупції; 3) основні принципи запобігання корупції; 4) основні заходи запобігання корупції; 5) суб'єктів правовідносин у сфері запобігання корупції; 6) поняття корупційного правопорушення та яка передбачена відповідальність за нього; 7) передбачені законодавством засоби усунення наслідків корупційних правопорушень;
вміти: 1) обирати і застосовувати положення закону про засади запобігання корупційним правопорушенням; 2) правильно, відповідно до його точного змісту, тлумачити закон про засади запобігання корупції, а також інші закони у цій сфері; 3) виявляти й аналізувати тенденції судової практики щодо розгляду судами та винесення ними рішень у справах про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, оцінювати їх під кутом зору відповідності закону і міжнародним зобов'язанням України; 4) критично оцінювати нові норми законодавства про засади запобігання корупції; 5) застосовувати альтернативні способи розв'язання правового конфлікту, що виникає між корупційним правопорушником, з одного боку, та державою, суспільством і громадянами, з іншого; 6) обирати і застосовувати засоби усунення наслідків корупційних правопорушень.

Курс «Правові засади та інституційні механізми запобігання корупції» має зв'язок з такими іншими дисциплінами: загальна теорія права, соціологія права, порівняльне правознавство, конституційне право, кримінальне право, кримінальне процесуальне право, кримінологія, адміністративне право, адміністративний процес, міжнародне публічне право, право Ради Європи, право Європейського Союзу, державне управління.

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

№	Тема	Дата	Час проведення	Форма	Ауд.	Лектор	Зміни до розкладу
1	Загальна характеристика системи запобігання корупції. Політичні і правові засади запобігання корупції.	16.09.2020 (середа)	18:00-19:20 19:30-20:50	Тестування. Лекція-обговорення по темі 1		Микола Хавронюк	
2	Поняття корупції та її ознаки. Форми прояву корупції	23.09.2020 (середа)	18:00-19:20 19:30-20:50	Обговорення основних питань лекції по темі 1. Лекція по темі 2		Микола Хавронюк	
3	Правила антикорупційної поведінки: загальні правила і правила для окремих сфер та для окремих суб'єктів	01.10.2020 (четвер)	18:00-19:20 19:30-20:50	Обговорення основних питань лекції по темі 2. Лекція по темі 3		Микола Хавронюк	
4	Викриття та попередження корупції під час публічних закупівель	07.10.2020 (четвер)	18:00-19:20 19:30-20:50	Практичне заняття		Олена Щербан	
5	Заходи, необхідні для дотримання правил антикорупційної поведінки	08.10.2020 (четвер)	18:00-19:20 19:30-20:50	Лекція-обговорення		Микола Хавронюк	
6	Повернення активів, одержаних внаслідок корупційних правопорушень.	04.11.2020 (середа)	18:00-19:20 19:30-20:50	Лекція-обговорення Case-study		Тетяна Шевчук	
7	Відповідальність і покарання за корупційні злочини.	12.11.2020 (четвер)	18:00-19:20 19:30-20:50	Обговорення основних питань лекції по темі 4. Лекція по темі 7		Микола Хавронюк	
8	Відповідальність і стягнення за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією	19.11.2020 (четвер)	18:00-19:20 19:30-20:50	Обговорення основних питань лекції по темі 7. Лекція по темі 8		Микола Хавронюк	

№	Тема	Дата	Час проведення	Форма	Ауд.	Лектор	Зміни до розкладу
9	Формування негативного ставлення до корупції. Участь громадськості і бізнесу у запобіганні корупції	26.11.2020 (четвер)	18:00-19:20 19:30-20:50	Обговорення основних питань лекції по темі 8. Лекція по темі 9. Тестування		Микола Хавронюк	

Всі письмові роботи надсилати Миколі Івановичу Хавронюку на адресу: kunorvahk@gmail.com, в копію ставити acrec.kma@gmail.com

Веб-сайт курсу

Програма, анонси та навчальні матеріали будуть розміщені на веб-сайті АСРЕС: <https://acrec.org.ua/>

Програма передбачає виконання 2 тестових завдань протягом курсу.

ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ КУРСУ:

ДЕДЛАЙНИ ПІДГОТОВКИ ПИСЬМОВИХ РОБІТ:

- 👁 до 10 листопада 2020 р. – Зауваження і пропозиції до проекту Антикорупційної стратегії України на 2020–2024 роки (один будь-який розділ проекту Стратегії – на вибір студента): <https://nazk.gov.ua/uk/departament-koordinatsiyi-antikoruptsijnoyi-polityky/antikoruptsijna-strategiya/>;
- 👁 до 15 листопада 2020 р. – есе на тему: «Коли рівень корупції в Україні нарешті впаде»;
- 👁 до 20 листопада 2020 р. – Висновок громадської антикорупційної експертизи (за Методологією ЦППР – http://pravo.org.ua/img/zstored/files/1_%20%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20-%20%D0%9C_%D0%A5%D0%B0%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%8E%D0%BA%2B.pdf) на один із проектів законів, зареєстрованих у Верховній Раді України за останній тиждень (обсяг законопроекту – 2-3 сторінки). Зразки висновків тут: http://pravo.org.ua/ua/news/combating_corruption/anti_corruption_expertise/

Вимоги до письмових робіт

- 👁 Письмова робота повинна бути написана студентом самостійно. У разі виявлення плагіату (у т.ч. навіть незначних запозичень чужих думок без оформлення посилань на їх джерела) робота не зараховується, інша робота замість не зарахованої не приймається. При підготовці письмової роботи студентам слід керуватися Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА, затвердженим наказом Президента НаУКМА від 7 березня 2018 р. №112.
- 👁 За найвищим балом оцінюється письмова робота, виконана:
 - із застосуванням очевидного творчого підходу і містить нестандартний погляд на юридичні факти;
 - із використанням судової та іншої практики;
 - із використанням зарубіжної літератури і така, що пропонує порівняльний підхід для оцінки українського права і практики його застосування.
- 👁 Оцінка прямо не залежить від обсягу роботи. Думки мають бути викладені як тези повідомлення. Обсяг зазвичай має становити не менше 2-х і не більше 4-х сторінок (титильна сторінка не потрібна, аркуш А-4, гарнітура Times New Roman або Arial, шрифт 12, інтервал 1,5). Водночас оцінку може бути знижено за невміння студента коротко викласти власну думку. Ілюстрації (схеми, графіки, таблиці, малюнки тощо) можуть бути розташовані в додатках кількістю і обсягом в межах розумного.

Лекції, дискусії та case-study:

Слухачі повинні брати активну участь у дискусіях, а також бути готовими до виконання завдань протягом заняття. У разі внесення змін до вимог курсу про це буде зроблено усне оголошення та повідомлено через список розсилки. Студенти особисто відповідальні про обізнаність щодо цих змін, навіть, якщо були відсутні на занятті.

Список розсилки групи:

Куратори курсу робитимуть оголошення через розсилку. Ви особисто відповідальні за ознайомлення з цими оголошеннями.

Правила листування ел. поштою:

Прохання надсилати електронні листи лише в таких випадках: 1) щодо призначення додаткової індивідуальної консультації; 2) повідомлення про відсутність на занятті та причини; 3) прохання надіслати ще раз анонси, зміни до програми, розкладу чи інші додаткові матеріали курсу. Питання щодо роз'яснення матеріалів курсу, процедур занять чи підсумкового контролю просимо вирішувати після занять або під час індивідуальних консультацій.

Правила поведінки на заняттях:

Будь ласка, не запізнюйтеся на пари, під час лекцій вимикайте мобільні телефони. Обговорення та дискусії під час занять повинні бути жвавими та цікавими, але прохання висловлювати Ваші коментарі ввічливо. Будь ласка, виявляйте повагу до чужої думки і виражайте Вашу незгоду з аргументами інших коректно.

Етичні правила щодо написання робіт:

Етичні правила щодо написання робіт: Усі студенти повинні особисто працювати над проектом. Співпраця з іншими студентами передбачається в межах виконання спільного проекту. Студенти зобов'язанні робити посилання у роботі на використані джерела; використання публікацій та досліджень без посилань вважається плагіатом. Плагіат є недопустимим та призведе до втрати права отримати кредити за курс.

.....

.....

.....

Оцінювання знань та вмінь студентів.

Шкала оцінювання знань:

Шкала		Оцінка за національною шкалою	Визначення
A	91-100	відмінно	Дуже високий рівень знань із незначними помилками
B	81-90	добре	Дуже добре; більше ніж середній рівень знань, але з деякими помилками
C	71-80	добре	Добре; загалом гарна робота, але є достатня кількість помітних помилок
D	66-70	задовільно	Задовільно; але із значними недоліками
E	60-65	задовільно	Достатньо; досягнуті мінімальні критерії
F	30-59	незадовільно	Незадовільно; потрібна деяка додаткова робота
F	0-29	незадовільно	Неприйнятно; потрібна значна додаткова робота

Розподіл балів в межах курсу

Оцінка складається з двох блоків

Перший блок
за роботу протягом курсу
70 % від загальної оцінки
(макс. 70 балів)

Другий блок
30 % від загальної оцінки
(макс. 30 балів)

Підготовка Антикорупційної стратегії		Есе		Підготовка антикорупційної програми		Тести		Підсумковий контроль
20	A	20	A	20	A	10	A	Від 1 до 30 балів
16	B	16	B	16	B	8	B	
12	C	12	C	12	C	6	C	
8	D	8	D	8	D	4	D	
4	E	4	E	4	E	2	E	

ПЛАН КУРСУ

**Правові засади та інституційні
механізми запобігання корупції**

ТЕМА 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. ПОЛІТИЧНІ І ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. СУБ'ЄКТИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

План

- ⦿ Загальне уявлення про феномен корупції.
- ⦿ Основні причини корупції.
- ⦿ Наслідки корупції.
- ⦿ Поняття запобігання корупції і принципи запобігання корупції.
- ⦿ Система запобігання корупції: загальна характеристика.
- ⦿ Політична воля у боротьбі з корупцією.
- ⦿ Координація діяльності щодо запобігання корупції.
- ⦿ Антикорупційна політика держави.
- ⦿ Правила антикорупційної поведінки.
- ⦿ Міжнародні договори, міжнародні стандарти та міжнародне співробітництво у боротьбі з корупцією.
- ⦿ Національне законодавство у сфері запобігання корупції. Його тлумачення.
- ⦿ Заходи, необхідні для забезпечення дотримання правил: загальна характеристика.
- ⦿ Відповідальність за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією: загальна характеристика.
- ⦿ Система суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції.
- ⦿ Роль суду у запобіганні корупції. Вищий антикорупційний суд.
- ⦿ Формування негативного ставлення до корупції («нульова толерантність»): загальна характеристика.

- 👁️ Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики. О. Калітенко, Д. Калмиков, І. Коліушко, О. Лєменов, Б. Малишев, А. Марчук, Р. Сівєрс, В. Тимошук, М. Хавронюк. К., 2019. 366 с. https://www.irf.ua/novyny/alternativniy_zvit_z_otSinki_efektivnosti_vprovadzhennya_derzhavnoi_antikoruptsiynoi_politiki_povniy_tekst_ta_infografiki/
- 👁️ Висновок ЦППР на проєкт для публічного обговорення Зasad державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2020–2024 роки: <https://pravo.org.ua/ua/news/20874573-visnovok-tsppr-na-proekt-dlya-publichnogo-obgovorennya-zasad-dergeavnoyi-antikoruptsiynoi-politiki-v-ukrayini-antikoruptsiynoi-strategiyi-na-20202024-roki>
- 👁️ Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / за ред. проф. Ю.В. Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. К.: Вид-во Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.
- 👁️ Мазярчук В., Федько І. Вплив корупції на економічне зростання // Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України (ОФЕА), 2017.
- 👁️ Основные концепции антикоррупционной деятельности. Совет Европы, ноябрь 2014 года.
- 👁️ Реформы в сфере борьбы с коррупцией в странах Восточной Европы и Центральной Азии. Достижения и проблемы, 2013–2015 гг. // ОЕСР, 2016.
- 👁️ Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей. Організація економічного співробітництва і розвитку. Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії. ОЕСР, 2007 р.
- 👁️ Техническое руководство по осуществлению Конвенции ООН против коррупции. ООН, 2010.

Викладач:
Микола Хавронюк

ТЕМА 2.

ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЇ ТА ЇЇ ОЗНАКИ. ФОРМИ ПРОЯВУ КОРУПЦІЇ

План

- ⦿ Поняття корупції та її ознаки.
- ⦿ Форми прояву корупції.
- ⦿ Поняття корупційного правопорушення.
- ⦿ Поняття правопорушення, пов'язаного з корупцією.
- ⦿ Неправомірна вигода як предмет, мета чи засіб корупційних правопорушень.
- ⦿ Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.
- ⦿ Суб'єкти відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.
- ⦿ «Члени сім'ї» та «близькі особи» суб'єктів відповідальності: поняття і правове значення.

Викладач:

Микола Хавронюк

Література

- ⦿ Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка. – К. : Москаленко О. М., 2019. – 464 с. http://www.pravo.org.ua/img/books/files/1554194515schemsofcorruption_web.pdf
- ⦿ Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. – К.: Ваіте, 2018. – 472 с.
- ⦿ Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів / [Д. О. Калмиков, Д. В. Сінченко, О. О. Сорока, М. І. Хавронюк, Г. Л. Шведова]; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2017. – 242 с.
- ⦿ Хутов К. М. Лоббирование, коррупция, монополизм: исследование криминогенного взаимодействия (http://sartracc.ru/i.php?oper=read_file&filename=Explore/hutov-1.htm; http://sartracc.ru/i.php?oper=read_file&filename=Explore/Hutov.htm).

ТЕМА 3.

ПРАВИЛА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ: ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА І ПРАВИЛА ДЛЯ ОКРЕМИХ СФЕР ТА ДЛЯ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ

План

Частина 1.

Загальні антикорупційні правила

- ▶ Правила щодо заборони (обмеження) використання службових повноважень і свого становища.
- ▶ Правила щодо заборони (обмеження) одержання подарунків.
- ▶ Правила щодо заборони (обмеження) сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.
- ▶ Правила щодо заборони (обмеження) певної діяльності після припинення виконання функцій держави, місцевого самоврядування.
- ▶ Правила щодо заборони (обмеження) спільної роботи близьких родичів.
- ▶ Правила щодо заборони на одержання пільг, послуг і майна.
- ▶ Правила щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів.
- ▶ Правила щодо етичної поведінки.
- ▶ Правила щодо декларування та відкриття валютних рахунків.

Частина 2.

Антикорупційні правила для різних сфер

- ▶ Правила щодо лобіювання.
- ▶ Правила щодо здійснення закупівель за державні кошти.
- ▶ Правила щодо продажу земельних ділянок, проведення аукціонів з продажу державного майна тощо.
- ▶ Особливі антикорупційні правила щодо юридичних осіб.
- ▶ Правила щодо вільного доступу в мережі Інтернет до інформації про право власності.
- ▶ Правила щодо прозорості та підзвітності фінансування політичних партій і виборчих кампаній.
- ▶ Правила щодо забезпечення відкритості та доступу до інформації про діяльність Верховної Ради України, її комітетів та народних депутатів України.
- ▶ Правила щодо відкритості інформації про використання (витрати) публічних коштів.
- ▶ Правила щодо запровадження стандартів «відкритих даних».
- ▶ Антикорупційні правила на публічній службі.
- ▶ Антикорупційні правила у сфері юстиції та внутрішніх справ
- ▶ Антикорупційні правила у державному та комунальному секторах економіки
- ▶ Антикорупційні правила у сфері державного регулювання економіки та у приватному секторі
- ▶ Антикорупційні правила в оборонній і безпечній сферах
- ▶ Антикорупційні правила у сферах земельних відносин, нерухомості, містобудування, енергетики, надрокористування
- ▶ Антикорупційні правила у соціальній сфері, сферах охорони здоров'я, освіти, науки і культури
- ▶ Інші антикорупційні правила.

Домашнє завдання по темі:

1. підготуйте таблицю, в якій за конкретними ознаками поясніть відмінність між сумісництвом та суміщенням з іншими видами діяльності;
2. підготуйте таблицю, в якій проілюструйте, яких суб'єктів стосуються ті чи інші загальні антикорупційні правила;
3. оберіть критерій і складіть максимально повний список сфер, в яких можливі прояви корупції;
4. знайдіть закони, які визначають правила врегулювання конфлікту інтересів в діяльності:
а) Президента України, б) народних депутатів України, в) членів Кабінету Міністрів України, г) керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, д) суддів, е) суддів Конституційного Суду України, є) голів, заступників голів обласних та районних рад, міських, сільських, селищних голів, секретарів міських, сільських, селищних рад, депутатів місцевих рад.

Викладач:

Микола Хавронюк

Література

- 👁 Гаманюк О., Яблонівський Д. Як подолати корупцію на державних підприємствах? К., 2018.
- 👁 Добропорядочность бизнеса в Восточной Европе и Центральной Азии // ОЕСР, 2016.
- 👁 Доступ до публічної інформації: посібник із застосування «трискладового тесту» / Роман Головенко, Дмитро Котляр, Дар'я Слизьконіс; за заг. ред. Д. М. Котляра. К.: ЦПСА, 2014. 152 с.
- 👁 Національна система доброчесності: Україна-2015. Transparency International Україна, 2015.
- 👁 Окунєв О., Бойко О., Лукін С. АНТИКОРУПЦІЙНИЙ КОМПЛАЄНС. Посібник для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. К. 2018.
- 👁 Правові позиції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та судова практика щодо реалізації права на доступ до публічної інформації. К.: К.І.С., 2015.
- 👁 Росці Іванна М., Поп Лаура, Бергер Тамар. Отримати повне уявлення про державних службовців. Світовий банк · УНЗ ООН, 2017.
- 👁 Четвертий раунд оцінювання. Запобігання корупції серед народних депутатів, прокурів та суддів. Звіт за результатами оцінки. Україна. Ухвалено на 76-пленарному засіданні GRECO (Страсбург, 19–23 червня 2017 р.). 73 с.
- 👁 Як оскаржити порушення права на доступ до публічної інформації? / Практичний посібник // Центр демократії та верховенства права. К., 2016..

ТЕМА 4:

ВИКРИТТЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ ПІД ЧАС ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

План

- ▶ Публічні закупівлі, як сектор з високими корупційними ризиками. Організація закупівлі: можливості та виклики. Роль усіх зацікавлених сторін.
- ▶ Шляхи протидії корупції у сфері закупівель та їх практична імплементація.

Опис теми:

Під час заняття студенти отримають знання та практичні навички організації закупівлі, труднощі та виклики, а також шляхи їх подолання. На прикладі реального прикладу закупівлі студенти отримають можливість самостійно долучитися до організації процесу закупівлі та отримати практичні навички контролю. На прикладі кейсу-завдання, а також інших відомих прикладів корупційних тендерів буде висвітлено, як працює корупція у сфері закупівель і яким чином з нею можливо боротися.

Викладач:

Олена Щербан

Література

- 👁️ Закон України “Про публічні закупівлі” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
- 👁️ Стратегія реформування системи публічних закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80>
- 👁️ Директиви ЄС з питань закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/EU-PP-Directives-Compendium_UKR.pdf
- 👁️ Настанови з питань закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Guidelines_UKR_interactive_pages.pdf
- 👁️ Звіт Центру протидії корупції з питань закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://antac.org.ua/publications/poza-kontrolem-yak-vidmyvayut-miljony-na-shemah-pid-chas-tenderiv-ta-chomu-ne-pratsyuje-derzhadytshzba/>
- 👁️ Звіт Центру протидії корупції з питань закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://antac.org.ua/analytics/publichni-zakupivli-2015-2016-chas-transformatsij-zvit/>

ТЕМА 5:

ЗАХОДИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ

План

- ⦿ Контроль і перевірка декларацій. Інші заходи фінансового контролю.
- ⦿ Моніторинг способу життя декларантів.
- ⦿ Спеціальна перевірка кандидатів на певні посади.
- ⦿ Перевірка на добросовісність.
- ⦿ Спеціальні правила щодо перевірки добросовісності суддів, прокурорів, працівників окремих органів правопорядку.
- ⦿ Антикорупційна експертиза чинних законів і законопроектів.
- ⦿ Заходи з виявлення усіх випадків вчинення корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією.
- ⦿ Облік корупціонерів.
- ⦿ Повне і швидке усунення наслідків корупційних правопорушень. Механізми повернення корупційних активів.

Домашнє завдання по темі:

1. складіть список змін в Законі «Про запобігання корупції», яких повинні дотриматись суб'єкти декларування у 2020 році порівняно із декларуванням у 2019 році;
2. підготуйте таблицю, в якій проілюструйте, за якими ознаками відрізняється моніторинг способу життя декларантів від перевірки декларації та від негласних слідчих дій;
3. складіть список способів, якими ви перевіряли би на добросовісність осіб, уповноважених на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування;
4. прочитайте статті 290–292 Цивільного процесуального кодексу України і з'ясуйте зміст понять «активи» та «набуття активів».

Література

- ⦿ Контроль фінансів політичних партій від А до Я. Досвід Латвії. – Рига – Київ, Transparency International Ukraine, 2016 р.
- ⦿ Кример Р., Львова О., Селянко Ю. Потенціал застосування новітніх інформаційних технологій у посиленні антикорупційних журналістських розслідувань в Україні. – К., 2015.
- ⦿ Хавронюк М. Методологія проведення громадської антикорупційної експертизи (2016) // <http://pravo.org.ua/ua/news/5226-metodologiyaprovedennya-gromadskoyi-antikoruptionsynoyiekspertizi>
- ⦿ Бугайчук К.Л., Беспалова О.І. Запобігання конфлікту інтересів в діяльності осіб уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування: наук.-метод. рек. – Х.: Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. – 41 с.
- ⦿ Рівчаченко С.В. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів як спосіб протидії корупції: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. – Запоріжжя, 2017. – 195 с.

Викладач:

Микола Хавронюк.

ТЕМА 6:

ПОВЕРНЕННЯ АКТИВІВ, ОДЕРЖАНИХ ВНАСЛІДОК КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

План

- ▶ Контроль і перевірка декларацій. Інші заходи фінансового контролю.
- ▶ Моніторинг способу життя декларантів.
- ▶ Спеціальна перевірка кандидатів на певні посади.
- ▶ Перевірка на доброчесність.
- ▶ Спеціальні правила щодо перевірки доброчесності суддів, прокурорів, працівників окремих органів правопорядку.
- ▶ Антикорупційна експертиза чинних законів і законопроектів.
- ▶ Заходи з виявлення усіх випадків вчинення корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією.
- ▶ Облік корупціонерів.
- ▶ Повне і швидке усунення наслідків корупційних правопорушень. Механізми повернення корупційних активів.

Опис теми:

Під час заняття будуть розглянуті проблеми у сфері повернення активів, одержаних унаслідок корупційних правопорушень, проаналізовані переваги та недоліки впровадження кожного інструменту повернення активів, одержаних внаслідок корупційних правопорушень в Україні, на прикладах практичних кейсів та законодавства інших країн.

Викладач:

Тетяна Шевчук

Література

- ▶ Davis, E. (2013) What is asset recovery? <http://whoswholegal.com/news/features/article/30683/what-asset-recovery>
- ▶ Brun, J.-P., Gray L., Scott C., Stephenson K. (2011) Asset Recovery Handbook: A Guide for Practitioners <https://star.worldbank.org/publication/asset-recovery-handbook>
- ▶ Zinkernagel G., Monteith C., Pereira P., (2013) Emerging Trends in Asset Recovery <https://unov.tind.io/record/42146?ln=en>

ТЕМА 7:

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ПОКАРАННЯ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ

План

- Особливості застосування щодо корупційних злочинів окремих положень Загальної частини Кримінального кодексу України.
- Застосування заохочувальних та квазі-заходів кримінальної відповідальності у разі вчинення корупційних злочинів.
- Санкції за корупційні злочини.
- Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, що застосовуються у разі вчинення корупційних злочинів фізичними особами.
- Окремі питання кримінального провадження у справах про корупційні правопорушення.
- Корупційні та квазі-корупційні злочини.
- Злочини, пов'язані з корупцією.
- Відповідальність за незаконне збагачення.

Домашнє завдання по темі:

- знайдіть 1-2 рішення судів про застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб;
- складіть список злочинів, які є корупційними. За якими ознаками ви відносите ці злочини до корупційних злочинів?
- прочитайте особливі думки суддів Конституційного Суду України щодо рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України від 26 лютого 2019 р. Як ви вважаєте, чому це рішення стало можливим?

Викладач:

Микола Хавронюк

- Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка. К. : Москаленко О. М., 2019. 464 с. http://www.pravo.org.ua/img/books/files/1554194515schemsofcorruption_web.pdf
- Задоя К., Хавронюк М. Узагальнення проблем застосування законодавства, що встановлює відповідальність за корупційні злочини. К., 2019: <https://www.pravo.org.ua/ua/news/20873977-uzagalnennya-problem-zastosuvannya-zakonodavstva,-scho-vstanovlyue-vidpovidalnist-za-korupsiyni-zlochini>
- Задоя К., Хавронюк М. Висновок щодо стану імплементації положень міжнародних антикорупційних конвенцій у законодавство України в аспекті кримінальної відповідальності за корупційні злочини. К., 2019: <https://pravo.org.ua/ua/news/20873975-visnovok-schodostanu-implementatsiyi-pologeen-migenarodnih-antikoruptionsynih-konventsiy-u-zakonodavstvo-ukrayini-v-aspekti-kriminalnoyi-vidpovidalnosti-za-korupsiyni-zlochini>
- Задоя К., Хавронюк М. Звіт за результатами аналізу проблеми недоторканності народних депутатів України. К., 2019: <https://www.pravo.org.ua/ua/news/20873954-opublikovano-zvit-za-rezultatami-analizu-problemi-nedotorkannosti-narodnih-deputativ-ukrayini>
- Злочини проти власності: науково-практичний коментар Кримінального кодексу України і методика розслідування / За ред. М. І. Хавронюка. К. : ВД «Дакор», 2017. 448 с.
- Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / За ред. М. І. Хавронюка. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : ВД «Дакор», 2017. 496 с.
- Протидія корупційній злочинності в Україні: навч. посібник / [Дмитрик Ю.І., Йосифович Д.І., Красницький І.В., Мельник С.І., Пряхін Є.В., Якимова С.В.]; за заг. ред. І. В. Красницького. Львів : Львівський держ. ун-т внутрішніх справ, 2010. 308 с.

- 👁 Судова практика в справах про злочини в сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: окремі тенденції, проблеми та перспективи вдосконалення / За ред. К.П. Задої. К., 2014. 136 с.
- 👁 Актуальні проблеми реалізації положень Закону України «Про запобігання корупції»: тези доповідей регіонального науковопрактичного круглого столу, м. Запоріжжя, 1–2 грудня 2017 року / За заг. ред. Т.О. Коломєць. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 216 с.
- 👁 Шестопалова Л. Відмежування корупційних правопорушень від правопорушень, пов'язаних із корупцією // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 5. С. 193–197.
- 👁 Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики. О. Калітенко, Д. Калмиков, І. Коліушко, О. Леменов, Б. Малишев, А. Марчук, Р. Сівєрс, В. Тимошук, М. Хавронюк; 2019р., 366 стор. https://www.irf.ua/novyny/alternativniy_zvit_z_otsinki_efektivnosti_vprovadzhennya_derzhavnoi_antikoruptsiynoi_politiki_povniy_tekst_ta_infografiki/

ТЕМА 8: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І СТЯГНЕННЯ ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ

План

- 🕒 Окремі питання Загальної і Процедурної частин Кодексу України про адміністративні правопорушення у контексті відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.
- 🕒 Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.
- 🕒 Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка.
- 🕒 Порушення вимог фінансового контролю.
- 🕒 Порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів.
- 🕒 Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень.
- 🕒 Невжиття заходів щодо протидії корупції.
- 🕒 Інші адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.
- 🕒 Адміністративна відповідальність за порушення антикорупційних правил для окремих сфер і для окремих суб'єктів.

Література

- 👁️ МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ щодо ефективності реалізації Національним агентством з питань запобігання корупції у 2016-2018 роках адміністративно-юрисдикційної функції в частині протидії адміністративним правопорушенням, які пов'язані з корупцією (станом на 1 червня 2018 року) http://pravo.org.ua/img/books/files/1531464560dudorov_nazk_report.pdf
- 👁️ Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення: наук.-практ. посіб. / О.Л. Копиленко, З.А. Загиней, О.Н. Ярмиш та ін.; за заг. ред. Ю.М. Дьоміна. – К.: НАПУ, 2014. – 304 с.
- 👁️ Берднікова К.В. Адміністративна відповідальність за порушення встановлених заборон та обмежень у сфері запобігання корупції в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. – К., 2016. – 233 с.

Домашнє завдання по темі:

1. прочитайте статті 717-730 Цивільного кодексу України і порівняйте їх зі статтями 1, 23-24 Закону «Про запобігання корупції». Складіть на основі порівняння список ознак, за якими подарунок відрізняється від дарунка;
2. прочитайте розділ VII Закону «Про запобігання корупції» і порівняйте її зі статтею 172-6 КУпАП. Складіть на основі порівняння списки порушень вимог фінансового контролю, за які передбачена і за які не передбачена адміністративна відповідальність;
3. прочитайте статті 28–36 Закону «Про запобігання корупції» і статтю 172-7 КУпАП. Складіть список випадків, в яких відповідна особа зобов'язана повідомляти про наявність у неї реального конфлікту інтересів;
4. Прочитайте один підрозділ (на свій вибір) розділу 2 Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4 172-9 КУпАП) (<https://pravo.org.ua/img/books/files/1568817689cplr.%20consolidated%20judicial%20practice%20on%20administrative%20offenses%20related%20to%20corruption.pdf>). Подумайте про складності правової кваліфікації відповідних правопорушень.

Викладач:

Микола Хавронюк

- 👁️ Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сеник В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики). К.: Дакор, 2020. 508 с.
- 👁️ Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / за ред. М. І. Хавронюка. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: ВД «Дакор», 2017. 522 с.
- 👁️ Судовий розгляд справ про правопорушення, пов'язані з корупцією: практ. посіб. / кол. авт.; за ред. О.М. Костенка. К.: Національна академія прокуратури України, 2018. 346 с.
- 👁️ Суховетрук І.І. Адміністративно-юрисдикційні провадження, які здійснюються правоохоронними органами України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2017. 233 с.

ТЕМА 9.

ФОРМУВАННЯ НЕГАТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО КОРУПЦІЇ. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ І БІЗНЕСУ У ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

План

- Обізнаність громадян, бізнесу та чиновників щодо явища корупції, її суспільної шкоди та персональної відповідальності, методів боротьби з нею.
- Інформаційно-просвітницькі кампанії для населення.
- Запровадження культури повідомлення про факти вчинення корупційних правопорушень. Викривачі корупції та їх правовий захист.
- Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції.
- Громадська антикорупційна експертиза.
- Запобігання корупції у приватній сфері. Роль бізнес-середовища та Установи бізнес-омбудсмена у запобіганні корупції.
- Запровадження антикорупційних стимулів.
- Звітування. Оцінка результатів.
- Вплив міжнародного фактору на запобігання корупції в Україні.

Викладач:

Микола Хавронюк

Домашнє завдання по темі:

1. ознайомтеся з Директивою Європейського Парламенту та Ради щодо захисту осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу, від 16 квітня 2019 р. На основі порівняння зі статтями 53–53-9 Закону «Про запобігання корупції» складіть приблизний список відмінностей;
2. прочитайте статтю 55 Закону «Про запобігання корупції» і складіть список ознак, за якими громадська антикорупційна експертиза відрізняється від офіційної;
3. прочитайте частину 3 статті 14 Закону «Про запобігання корупції» і дайте відповідь на питання, що означає: «здійснювати моніторинг ефективності реалізації Національним агентством його повноважень»; «аналізувати ситуацію із забезпеченням незалежності Національного агентства»; «брати участь у розробленні антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання»; «брати участь у розробленні проектів нормативно-правових актів Національного агентства та готує висновки щодо них».

Література

- 👁️ Борьба с коррупцией в Украине: взгляд гражданского общества. Финальный отчет. – Украинский институт публичной политики, 2010.
- 👁️ Доступ до публічної інформації: посібник із застосування «трискладового тесту» / Роман Головенко, Дмитро Котляр, Дар'я Слизьконіс; за заг. ред. Д. М. Котляра. – К.: ЦПСА, 2014. – 152 с.
- 👁️ Ли Куан Ю. Сингапурская история: из «третьего» мира в «первый» (1965 – 2000) // <http://lib.ru/MEMUARY/SINGAPUR/singapur.txt>
- 👁️ Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики. О. Калітенко, Д. Калмиков, І. Коліушко, О. Леменов, Б. Малишев, А. Марчук, Р. Сіверс, В. Тимошук, М. Хавронюк; 2019р., 366 стор. https://www.irf.ua/novyny/alternativniy_zvit_z_otsinki_efektivnosti_vprovadzhennya_derzhavnoi_antikoruptsiynoi_politiki_povniy_tekst_ta_infografiki/

ЛЕКТОРИ КУРСУ

Микола Хавронюк —

український правознавець-кримінолог. Доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінального права та кримінально-процесуального права правничого факультету Національного університету «Києво-Могилянська академія», директор з наукового розвитку і член правління Центру політико-правових реформ. Автор та співавтор близько 50 монографій, підручників, навчальних посібників і коментарів до законів, понад 250 наукових і понад 50 публіцистичних статей в газетах «Дзеркало тижня», «Бізнес», «Юридическая практика», «Юридичний вісник України», «Українська правда» та ін.

Контактна інформація: kunorvahk@gmail.com

Олена Щербан —

заступник виконавчого директора Громадської Організації «Центр протидії корупції». Закінчила Національну юридичну академію ім. Ярослава Мудрого. Спеціалізується на питаннях оскарження публічних закупівель та ефективного, прозорого, правового використання публічних фінансів. Відповідає за моніторинг та оскарження публічних закупівель у сфері охорони здоров'я. Є членом Комісії з правової реформи утвореної Президентом України та провідним експертом Центру протидії корупції з питань антикорупційного законодавства. Працювала в Державній фінансовій інспекції міста Києва.

Контактна інформація: olena.shcherban@antac.org.ua

Тетяна Шевчук -

експерт Центру протидії корупції у сфері корпоративного та фінансового права. Наразі вона працює над ініціативами, пов'язаними з боротьбою з корупцією, поверненням активів та протидією легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом. До роботи в Центрі вона працювала з провідними світовими компаніями у сфері надання професійних послуг. Вона отримала диплом магістра у галузі права Національного університету «Києво-Могилянська академія» та диплом магістра у галузі глобальної безпеки Університету Глазго.

Контактна інформація: tshevchuk@antac.org.ua

ACREC.ORG.UA

Київ, 2020

